

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın **Adalet Bakanı**
TBMM İçtüzüğü'nün 96. ve 99. maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

tarafından Anayasa'nın 98. ve

Sümeyye BOZ
Muş Milletvekili

Diyar Koç'un gözaltına alınması, tutuklanması, sevk edilmesi ve cezaevi kampüsü hastanesinde tutulması sürecinde yaşananlar; Türkiye Cumhuriyeti'nin taraf olduğu ulusal ve uluslararası hukuk düzeni bakımından açık, ağır ve çoklu hak ihlallerine işaret etmektedir. Bu ihlaller, münferit görevlilerin keyfi uygulamalarıyla açıklanamayacak ölçüde sistematik olup, Adalet Bakanlığı'nın doğrudan sorumluluk alanına giren ceza infaz ve yargısal denetim mekanizmalarının işletilmemesi sonucunda ortaya çıkmıştır.

Her şeyden önce, işkence yasağı mutlak bir yasaktır. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 17. maddesi, hiç kimsenin işkenceye, eziyete veya insan onuruyla bağdaşmayan muameleye tabi tutulamayacağını açık biçimde düzenlemektedir. Aynı yasak, Türkiye'nin taraf olduğu Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 3. maddesi, Birleşmiş Milletler İşkenceye Karşı Sözleşme ve Medeni ve Siyasi Haklar Uluslararası Sözleşmesi kapsamında da mutlak niteliktedir. Bu yasak, olağanüstü hâl, güvenlik gerekçesi ya da herhangi bir suç isnadıyla askıya alınamaz.

Diyar Koç'un kolluk kuvvetleri tarafından ağır işkenceye maruz bırakıldığına dair görüntüler, milletvekili aktarımı ve avukat beyanlarıyla kamuoyuna açık biçimde yansımışken; bu iddialara rağmen Koç'un tedavi edilmeden tutuklanması, cezaevi sevk zincirinin işletilmesi ve cezaevi kampüsü içerisinde tutulmaya devam edilmesi, işkence yasağına ilişkin önleme, soruşturma ve cezalandırma yükümlülüklerinin yerine getirilmediğini göstermektedir.

Savunma hakkı ve adil yargılanma hakkı da bu süreçte ağır biçimde ihlal edilmiştir. Anayasa'nın 36. maddesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesi uyarınca, bir kişinin avukatıyla derhal ve etkili biçimde görüşürülmesi temel bir haktır. İşkence iddialarının bulunduğu bir dosyada avukat görüşlerinin engellenmesi, yalnızca savunma hakkının değil, işkence yasağının etkin korunmasının da ihlali anlamına gelmektedir.

Cezaevi idaresinin, Koç'un sağlık durumunun cezaevinde kalmaya elverişli olmadığı gerekçesiyle kabul işlemini yapmamasına rağmen; Koç'un cezaevi kampüsü içerisinde tutulmaya devam edilmesi ise hukuki belirsizlik ve keyfiliğin somut bir göstergesidir. Bu uygulama, infaz hukukunun temel ilkeleriyle bağdaşmadığı gibi, kişinin fiilen özgürlüğünden yoksun bırakılmasının hukuki dayanağını da tartışmalı hale getirmektedir.

Dahası, işkence iddialarının sonradan üretilen ve olay anyla örtüşmeyen suç isnatlarıyla meşrulaştırılmaya çalışıldığı yönündeki ciddi beyanlar, ceza adalet sisteminin tarafsızlığına ve güvenilirliğine ilişkin ağır bir sorun alanını işaret etmektedir. İşkence yasağına aykırı fiillerin, uydurma veya dayanaksız suçlamalarla örtülmesi, uluslararası hukukta açık biçimde yasaklanmış bir cezasızlık pratiğidir.

Bu tablo karşısında Adalet Bakanlığı'nın sorumluluğu yalnızca infaz koruma memurlarının bireysel eylemleriyle sınırlı değildir. Cezaevi yönetimi, sevk zinciri, kampüs hastaneleri ve denetim mekanizmaları Bakanlığın hiyerarşik ve idari sorumluluğu altındadır. Bu mekanizmaların işlememesi, işkencenin sürmesine ve görünmez kılınmasına yol açmıştır.

Sonuç olarak, Diyar Koç'un maruz kaldığı muamele; yaşam hakkı, işkence yasağı, savunma hakkı ve insan onuruna uygun infaz ilkelerinin birlikte ihlal edildiği, ulusal ve uluslararası hukuk bakımından ağır bir sorumluluk doğuran bir sürece işaret etmektedir. Bu nedenle Adalet Bakanlığı'nın, yalnızca bireysel faileri değil, bu ihlalleri mümkün kılan kurumsal yapıları da kapsayan bir sorumlulukla hareket etmesi zorunludur.

Bu bağlamda:

1. İşkenceye maruz bırakıldığı kamuoyuna açık biçimde yansıyan bir kişinin, güvenliği sağlanmadan tutuklanması ve cezaevi sevk zincirinin işletilmesi işkence yasağıyla açıkça çelişirken, Bakanlığınız bu sürece neden müdahale etmemiştir?
2. İşkence iddiaları bulunan bir dosyada avukat görüşlerinin engellenmesi, savunma hakkının fiilen askıya alınması değil midir; bu uygulama hangi hukuki gerekçeye dayanmaktadır?
3. Cezaevi idaresinin sağlık gerekçesiyle kabul etmediği bir tutuklunun cezaevi kampüsü içinde tutulmaya devam edilmesi hangi açık yasal dayanakla açıklanmaktadır?
4. İşkence iddialarının belgelenmesini engelleyen biçimde tıbbi rapor düzenlenmemesi neden derhal soruşturma konusu yapılmamıştır?
5. Sevk sırasında infaz koruma personeli tarafından uygulandığı aktarılan sözlü ve fiziksel işkence hakkında neden etkili bir idari ve adli süreç işletilmemiştir?
6. Tekerlekli sandalyede dahi kötü muameleye maruz kaldığı bildirilen bir tutuklunun cezaevi koşullarında tutulması, insan onuruna uygun infaz ilkeleriyle nasıl bağdaştırılmaktadır?
7. İşkence iddialarının sonradan üretilen suç isnatlarıyla meşrulaştırıldığına dair ciddi beyanlar varken, dosya neden bağımsız biçimde yeniden değerlendirilmemiştir?
8. Sevk sürecinde bir hemşirenin tutukluya yönelik ölüm çağrışımı içeren tehditlerde bulunduğu dair aktarımlar karşısında, bu eylemin cezaevi sevk sürecinin güvenliğini ve işkence yasağını ihlal ettiği açıkken, adli merciler neden derhal devreye sokulmamıştır?